

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Zbigniew Kapiński (przewodniczący)
SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)
SSN Stanisław Stankiewicz

w sprawie **K. P.** ,
skazanego z art. 157 § 2 i 4 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.
po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2024 r. w Izbie Karnej,
na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),
kasacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego
od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi
z dnia 3 kwietnia 2024 r., sygn. akt V Ka 190/24
utrzymującego wyrok Sądu Rejonowego w Skierniewicach
z dnia 12 grudnia 2023 r., sygn. akt II K 292/23

**uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy wyrok
Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 12 grudnia 2023 r.,
sygn. akt II K 292/23 skazujący K. P. za czyn zarzucony w pkt. II
aktu oskarżenia (pkt. 5-7 wyroku sądu pierwszej instancji) i w tym
zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Łodzi do
ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

Antoni Bojańczyk Zbigniew Kapiński Stanisław Stankiewicz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2023 r., sygn. akt II K 292/23, Sąd Rejonowy w Skierniewicach uznał, iż oskarżony K. P. popełnił czyn polegający na tym, że w okresie od 10 stycznia 2022 roku do dnia 10 stycznia 2023 roku w miejscowości G. w wojewódzkie [...], znęcał się psychicznie i fizycznie nad swoją matką M. P w ten sposób, że wielokrotnie wszczywał awantury w miejscu zamieszkania, w trakcie których ubliżał pokrzywdzonej słowami powszechnie uznawanymi za obelżywe, zakłócał spokój, wyganiał z domu, groził pozbawieniem życia, popychał i szarpał pokrzywdzoną, a nadto w dniu 24 listopada 2022 roku pozbawił wolności M. P w ten sposób, że zamknął ją w pokoju bez możliwości wydostania się na zewnątrz, przy czym czynu dopuścił się w ciągu pięciu lat po odbyciu kary co najmniej sześciu miesięcy pozbawienia wolności, orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne. z tą zmianą, iż wyeliminował z opisu czynu okres od 25 listopada do 13 grudnia 2022 roku oraz przyjął, iż zarzucanego czynu dopuścił się w stanie wyłączającym możliwość rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem, co odpowiednio wyczerpuje dyspozycję art. 207 §1 k.k. i art. 189 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k. i na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. umorzył postępowanie karne przeciwko oskarżonemu K. P. (pkt 1); na podstawie art. 93a § 1 pkt 2 k.k. i art. 93b § 1 k.k. i art. 93c pkt 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego K. P. środek zabezpieczający w postaci terapii w warunkach ambulatoryjnych (pkt 2); na podstawie art. 93a § 2 k.k., art. 93b § 1 k.k., art. 93c pkt 1 k.k. i art. 99 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 39 pkt 2e k.k. orzekł wobec oskarżonego środek zabezpieczający w postaci nakazu opuszczenia w terminie 2 (dwóch) tygodni od uprawomocnienia się wyroku lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzoną M. P (pkt 3); na podstawie art. 93a § 2 k.k., art. 93b § 1 i 3 k.k., art. 93c pkt 1 k.k. i art. 99 § 1 i 2 k.k. zw. z art. 39 pkt 2b k.k. orzekł wobec oskarżonego środek zabezpieczający w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonej M. P. na odległość mniejszą niż 50 (pięćdziesiąt) metrów (pkt 4); uznał oskarżonego K. P. za winnego popełnienia czynu zarzucanego w punkcie II aktu oskarżenia polegającego na tym, że w dniu 4 lipca 2018 roku w miejscowości G. w województwie [...] uderzył swoją matkę ręką w twarz, czym spowodował u niej obrażenia ciała w postaci stłuczenia twarzoczaszki okolicy

oczodołu prawego i lewego - opisanego jako „okularowe”, podbiegnięcia krwawego spojówek oka prawego, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządów ciała na okres trwający nie dłużej niż 7 dni, przy czym czynu dopuścił się na szkodę osoby najbliższej zamieszkującej wspólnie z nim w jednym mieszkaniu, przy czym czynu dopuścił się w ciągu pięciu lat po odbyciu kary co najmniej sześciu miesięcy pozbawienia wolności, orzeczonej na umyślne przestępstwo podobne tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 157 § 2 i § 4 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 157 § 2 k.k. wymierzył oskarżonemu karę 5 (pięciu) miesięcy pozbawienia wolności (pkt 5); na podstawie art. 41 a § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego za czyn opisany w pkt II. środek kamy w postaci nakazu opuszczenia w terminie 2 (dwóch) tygodni od uprawomocnienia się wyroku lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzoną M. P na okres 5 (pięciu) lat (pkt 6); na podstawie art. 41a § 3a k.k. orzekł wobec oskarżonego za czyn opisany w pkt II. zakaz zbliżania się do pokrzywdzonej M. P. na odległość mniejszą niż 50 (pięćdziesiąt) metrów na okres 5 (pięciu) lat (pkt 7); zwolnił oskarżonego od kosztów sądowych obciążając nimi w całości Skarb Państwa (pkt 8).

Po poddaniu tego orzeczenia kontroli odwoławczej na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego K. P. Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2024 r., sygn. akt V Ka 190/24, zaskarżone orzeczenie sądu pierwszej instancji utrzymał w mocy, zwalniając oskarżonego od kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

Kasację od wyroku instancji odwoławczej wniosła obrońca skazanego K. P. i zaskarżając ten wyrok w całości zarzuciła mu: „rażące naruszenie prawa materialnego i procesowego, które mogło mieć wpływ na treść orzeczenia oraz w zakresie błędnej kwalifikacji prawnej czynu - brak recydywy tj.:

1) obrazę przepisów prawa procesowego tj. art. 433 paragraf 1 k.p.k., art. 440 k.p.k. i art. 455 k.p.k., które mogło mieć wpływ na treść orzeczenia a polegające na dokonaniu nienależytej kontroli odwoławczej i utrzymaniu przez Sąd drugiej instancji w mocy rażąco niesprawiedliwego wyroku, barku poprawienia kwalifikacji prawnej, mimo zaskarżenia,

2) obrazę przepisów prawa materialnego w zakresie czynu drugiego, a konkretnie art. 64 paragraf 1 k.k. w zw. z art. 157 k.k. polegający na uznaniu, że

skazany działał w warunkach recydywy podczas gdy przestępstwo za które skazany K. P. został uprzednio skazany było popełnione przed tym czynem objętym przedmiotowym wyrokiem a nie po. Przepis tego artykułu mówi o skazaniu za przestępstwo umyślne podobne do przestępstwa za które był już skazany na karę co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności po odbyciu tej kary tj. kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności plus dodatkowy warunek w okresie 5 lat po odbyciu tej kary, zatem nie zostały spełnione warunki recydywy, tym samym nie można było zastosować powyższego artykułu”.

W konkluzji obrońca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku sądu I i II instancji i uniewinnienie skazanego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku sądu I i II instancji i przekazanie sprawy Sadowi Rejonowemu w Skierniewicach lub Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania. Nadto na podstawie art 532 k.p.k. został sformułowany wniosek o wstrzymanie wykonania zaskarżonego orzeczenia do czasu rozstrzygnięcia sprawy.

W datowanej na 19 sierpnia 2024 r. odpowiedzi na kasację Zastępca Prokuratora Okręgowego w Łodzi wniósł o jej uwzględnienie i uchylenie orzeczenia części dotyczącej czynu z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi oraz wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi V Wydziału Karnego Odwoławczego z dnia 3 kwietnia 2024 r., sygn. V Ka 190/24.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Wniesiona na korzyść skazanego kasacja okazała się oczywiście zasadna, w związku z czym mogła być w całości uwzględniona na posiedzeniu w oparciu o przepis art. 535 § 5 k.p.k.

Mimo pewnych zauważalnych ułomności warsztatowych nadzwyczajnego środka zaskarżenia (m. in. zaskarżenia orzeczenia „w całości”, co przy uwzględnieniu charakteru orzeczenia sądu pierwszej instancji nie było możliwe z uwagi na ograniczenie obowiązujące w postępowaniu kasacyjnym — art. 523 § 2 k.p.k.) należy przyznać jego autorce rację, że przeprowadzona przez sąd odwoławczy kontrola odwoławcza wyroku Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 12 grudnia 2023 r. była — w zakresie, w którym kasacja była dopuszczalna — wadliwa. Wprawdzie postawienie przez autorkę kasacji zarzutów naruszenia przez sąd odwoławczy

przepisów art. 433 § 1 k.p.k. oraz naruszenia art. 64 § 1 k.k., w sytuacji, w której ani w *petitum* nadzwyczajnego środka zaskarżenia ani w jego uzasadnieniu nie wskazuje się na naruszenie przepisu art. 433 § 2 k.p.k. (do tego przepisu nawiązuje tylko orzeczenie Sądu Najwyższego zacytowane przez autorkę kasacji, jednak bez wskazania na to, że doszło do jego naruszenia w postępowaniu odwoławczym) jest od strony metodologicznej nieprawidłowe, brak zaś wskazania tego przepisu, przy uwzględnieniu rygoryzmu formalnego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, upoważniającego sąd kasacyjny do orzekania wyłącznie w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów (art. 536 k.p.k.) nie pozwalałby Sądowi Najwyższemu na dokonanie postulowanej w nadzwyczajnym środku zaskarżenia ingerencji kasacyjnej w zaskarżone orzeczenie. Podniesienie jednak przez autorkę kasacji zarzutu naruszenia art. 455 k.p.k. otwiera sądowi kasacyjnemu taką możliwość. Rzecz w tym, że — będąc zobowiązanym do przeprowadzenia kontroli odwoławczej z urzędu niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów na korzyść oskarżonego, także w związku z treścią art. 455 k.p.k. (por. art. 433 § 1 *in fine* k.p.k.) — sąd odwoławczy nie wywiązał się z tego obowiązku, zaś naruszenie to miał rażący wpływ na treść zaskarżonego obecnie kasacją wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi V Wydziału Karnego Odwoławczego z dnia 3 kwietnia 2024 r., sygn. V Ka 190/24.

Z informacji znajdujących z w aktach sprawy i dotyczących historii karnej skazanego (informacja Krajowego Rejestru Karnego z 25 kwietnia 2023 r. k. 65-67 akt) wynika, że K. P. był skazany m. in. wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 19 stycznia 2021 roku w sprawie II K [...] za czyny z art. 157 § 2 k.k. i art. 190 § 1 k.k. na kary odpowiednio 6 i 3 miesiące pozbawienia wolności, za które orzeczono karę łączną 8 miesięcy pozbawienia wolności. Oskarżony karę tę odbył w okresie od 7 maja 2021 roku do 2 stycznia 2022 roku. To właśnie ta uprzednia karalność oskarżonego została powołana w podstawie dowodowej wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 12 grudnia 2023 r., sygn. akt II K [...], ale już w dalszej partii uzasadnienia tego zarządzenia sąd wskazał na to, że „nie było [...] właściwym przyjęcie w ślad za aktem oskarżenia, że oskarżony w tym przypadku działał w warunkach art. 64 § 1 k.k. K. P. odbywał karę pozbawienia wolności za przestępstwo podobne, jednakże dopiero po popełnieniu tego czynu” (sekcja 3.1.3 uzasadnienia formularzowego). Dostrzeżonego przez sam sąd *meriti* błędu w zakresie przyjętej kwalifikacji nie

spozstrzegł już sąd odwoławczy — mimo podniesionych zarzutów. Niewątpliwie zatem doszło w sprawie do naruszenia art. 433 § 2 k.p.k., a mimo to ingerencja kasacyjna umożliwiającą ingerencję kasacyjną w rozstrzygnięcie sądu odwoławczego w tym zakresie była możliwa wyłącznie przez dokonanie oceny zarzutu naruszenia art. 455 k.p.k. podniesionego w nadzwyczajnym środku zaskarżenia. Rację ma bowiem autorka kasacji, że doszło do rażącego naruszenia tego przepisu. Niedostrzeżenie przez sąd odwoławczy przyjęcia na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego błędnej kwalifikacji prawnej (tj. kwalifikacji opartej na działaniu przez oskarżonego w warunkach powrotu do przestępstwa, do czego nie było podstaw) w efekcie doprowadziło do wadliwej kontroli odwoławczej przeprowadzanej z urzędu (w ramach art. 433 § 1 *in fine* k.p.k.) i nie dokonania korekty kwalifikacji prawnej odnośnie czynu skazanego z pkt. II aktu oskarżenia przy niezmienionych ustaleniach faktycznych przyjętych przez sąd *meriti*. Naruszenie to miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, bowiem doprowadziło w efekcie do utrzymania w mocy skazania uwzględniającego w podstawie działania przez K. P. w warunkach recydywy. Niezależnie od tego, że wymierzona przez sąd pierwszej instancji kara nie dałaby się „obronić” wówczas, gdyby była orzekana bez ustalenia przez sąd *a quo* działania w warunkach powrotu do przestępstwa (art. 64 § 1 k.k.), to ustalenie działania w warunkach recydywy powoduje również wymierną dolegliwość dla skazanego w innych płaszczyznach ponoszonej przezeń odpowiedzialności karnej: m. in. nie może się on ubiegać o skorzystanie z dobrodziejstwa warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary na warunkach „ogólnych” przewidzianych w Kodeksie karnym (tj. po odbyciu co najmniej połowy kary), lecz w tym zakresie objęty jest zaostrzonymi kryteriami określonymi w art. 78 § 2 k.k. Nie ulega zatem wątpliwości, że zidentyfikowane rażące uchybienie dyspozycji przepisu art. 455 k.p.k. miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak wyroku i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Łodzi. W tym postępowaniu instancja odwoławcza ponownie podda kontroli zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Skierniewicach z dnia 12 grudnia 2023 r., sygn. akt II K 292/23 w przyzmacie zarzutów apelacyjnych naruszenia przepisu art.

64 § 1 k.k. i uwzględni zaprezentowane powyżej argumenty odnoszące się do ustalenia działania przez skazanego w warunkach powrotu do przestępstwa.

[J.J.]

Antoni Bojańczyk Zbigniew Kapiński Stanisław Stankiewicz